

Surima-hanke: pienillä organisatorisilla mutta suurilla asenteellisilla muutoksilla voi vaikuttaa

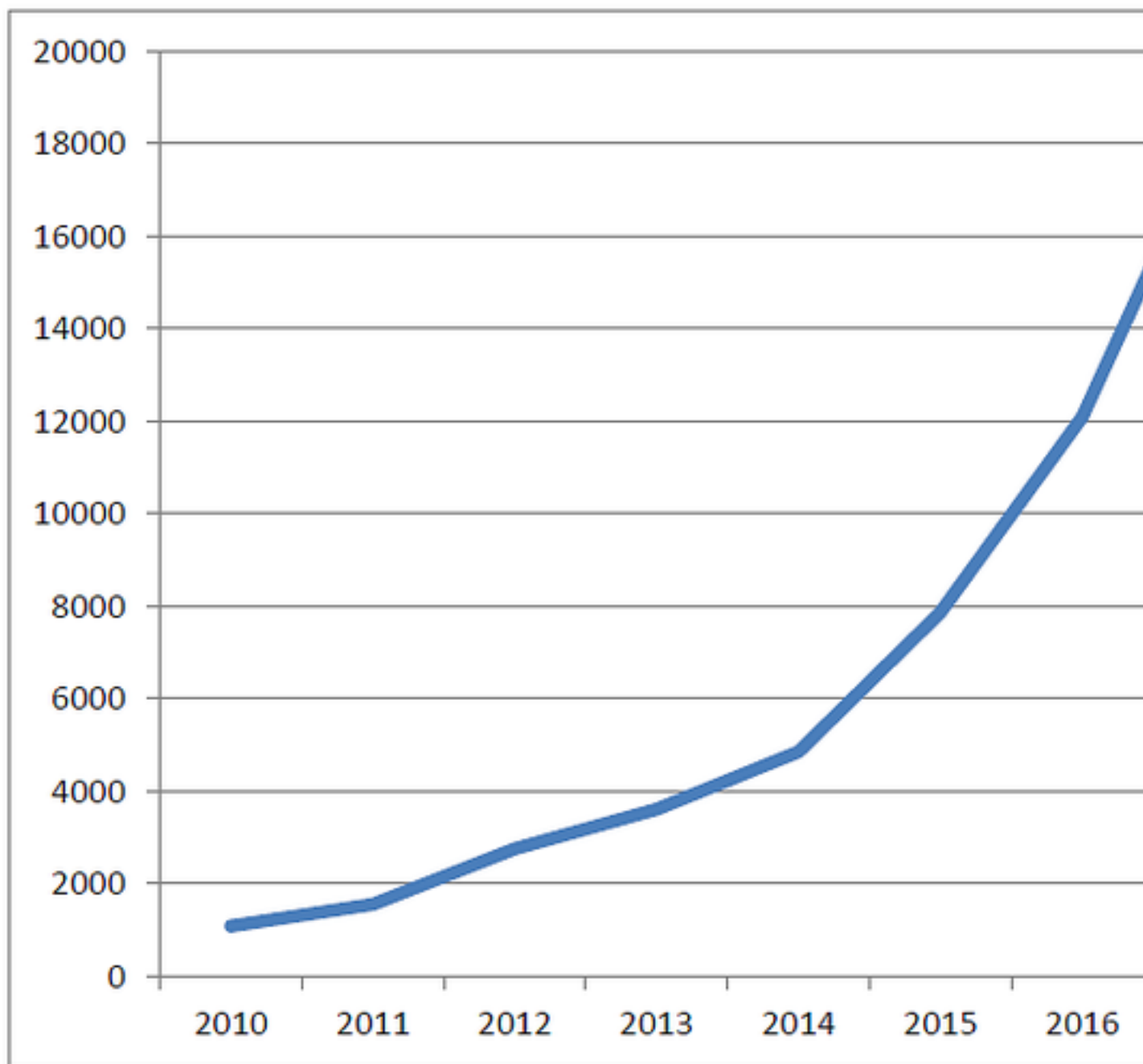
Fakta Julkaistu 06.10.2017 klo 12:46 Kirjoittaja Tommi Kutilainen

Suomi rinnakkaistallentamisen mallimaaksi -hanke (Surima) julkaisi loppuraporttinsa, jossa käydään läpi hankkeen saavutuksia ja rinnakkaistallentamisen yleistymistä vuosina 2010-2017. Jyväskylän ja Itä-Suomen yliopistojen yhteisen hankkeen tavoitteena oli luoda malli rinnakkaistallentamisen prosesseista ja organisaatiokohtaista keskitetyistä avoimen tieteen palveluista.

Avoin julkaiseminen ja aineistojen säilyvyys edellyttävät yliopistoilta panostusta rinnakkaistallentamisen infrastruktuuriin ja tarvittaviin palveluihin. Keskeisessä asemassa ovat yliopistojen julkaisuarkistot ja kansalliset julkaisuarkistot kuten Doria ja Theseus. Yli 50 organisaatiolla Suomessa on jo käytössään oma tai kansallinen julkaisuarkisto.

Rinnakkaistallentamisen yleistyminen Suomessa

Tässä raportissa käsitellään rinnakkaistallentamista vuosina 2010–2017, mutta rinnakkaistallentaminen alkoi Suomessa tätä aikaisemmin. Helsingin yliopiston Heldasta löytyy ensimmäiset tallenteet vuodelta 2006 ja Hankenin ensimmäiset tallenteet on julkaistu ennen vuotta 2010. Rinnakkaistallentaminen ei kuitenkaan lähtenyt käyntiin toivotulla vauhdilla. Samalla tutkimusrahoittajien vaatimukset tutkimusjulkaisuiden avoimuudesta kasvoivat.

Rinnakkaistallenteiden kumulatiivinen kertymä kuudessa yliopistossa 12.4.2017 (Helsingin yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Tampereen yliopisto, Aalto-yliopisto, Hanken Svenska handelshögskolan ja Turun yliopisto)

Vuonna 2014 opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti Avoin tiede ja tutkimus -hankkeen, jonka avulla rinnakkaistallentamista on saatu nostettua entistä enemmän esille. Keväällä 2015 OKM myönsi Tieto käyttöön -hankerahaa Jyväskylän ja Itä-Suomen yliopistoille, Kansalliskirjastolle ja Tieteellisten seurain valtuuskunnalle sekä Hanken Svenska Handelshögskolanille rinnakkaistallentamisen tehostamiseksi.

Rinnakkaistallentaminen on ollut säännöllisesti esillä ATT-hankkeen järjestämässä osaajakoulutuksissa ja yliopistojen open access -asioiden parissa työskentelevät ovat perustaneet

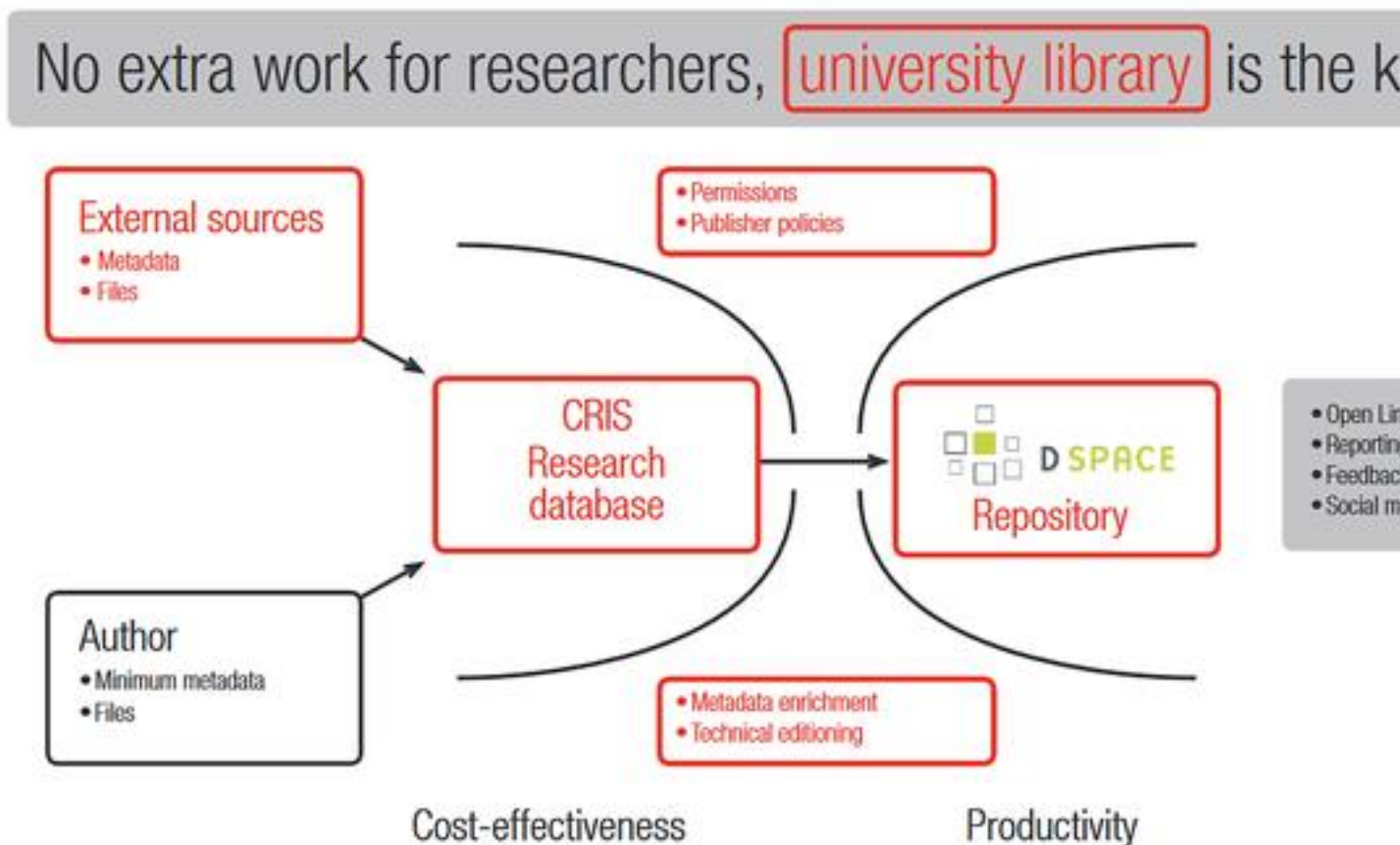
epämuodollisen verkoston, jonka tapaamisissa keskustellaan avoimuuden toteuttamisen ongelmakohtista.

Vuoden 2014 aikana rinnakkaistallenteiden määrä lähti selvän kasvuun. Keväällä 2017 kuuden suomalaisten yliopiston (Helsingin yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Tampereen yliopisto, Aalto-yliopisto, Hanken Svenska handelshögskolan, Turun yliopisto) julkaisuarkistoissa on yhteensä jo yli 18 000 rinnakkaistallennettua artikkelia.

Rinnakkaistallentamisen palvelumalli

Hankkeessa tuotetusta keskitetyn rinnakkaistallentamisen ja julkaisujen kirjaamisen palvelumallista tehtiin helposti monistettava ja tämä malli on otettu käyttöön Oulun, Tampereen, Turun, Itä-Suomen ja Jyväskylän yliopistoissa. Lisäksi mallia toteutetaan osin myös Aalto-yliopistossa sekä Helsingin yliopistossa ja myös Vaasan yliopiston kanssa on käyty keskusteluita mallin käyttöön ottamisesta.

Hankkeessa tuotettu rinnakkaistallentamisen prosessi on mallinnettu sekä yksinkertaisemmalla, [yleisemmällä prosessikaaviolla](#) että Itä-Suomen yliopiston infrastruktuuriin perustuvalla [yksityiskohtaisemmalla kaaviolla](#).

Surima-hankkeessa kehitetty rinnakkaistallentamisen palvelumalli

Keskitetyn rinnakkaistallentamisen palveluja tukevan teknisen infrastruktuurin kehittäminen oli erityisesti Itä-Suomen yliopiston haasteena. Infra perustuu DSpace-julkaisuarkisto-ohjelmistoon. DSpace on Suomessa yleisimmin käytetty julkaisuarkisto-ohjelmisto ja ohjelmistoteknisesti DSpace

on kypsä ja luotettava. Lisäksi sen käyttöä voi laajentaa helposti rinnakkaistallentamisen lisäksi myös esimerkiksi opinnäytteiden tai tutkimusdatan ja metadatan säilyttämiseen.

Hankkeen yhteydessä tehtyyn kehitystyöhön otettiin käyttöön kolme suunnitteluperiaatetta. Ensiksi, toiminnallisuuksien luomisessa pyrittiin hyödyntämään mahdollisimman paljon DSpacen olemassa olevaa tai tulevaa toiminnallisuutta. Toiseksi, oma lisätty ja muutettu toiminnallisuus pyrittiin pitämään pieninä, loogisina kokonaisuuksina, jotta kunkin yksittäisen toiminnallisuuden toteuttavat muutokset ovat helposti eroteltavissa DSpacen lähdekoodista. Kolmas periaate oli se, että kaikki muutokset ja korjaukset pyrittiin saamaan lisättyä DSpacen kanoniseen lähdekoodiin.

Lisätietoja

- SURIMA-hankkeen loppuraportti: [Rinnakkaistallentaminen etenee Suomessa: Suomi rinnakkaistallentamisen mallimaaksi](http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201705052206). (http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201705052206)
- [Surima-hankkeen kaikki tuotokset](#).